

Állatkertészet Pesten

szöveg: Horváth Júlia Borbála, fotó: Sebestyén László

Eredetileg könnyű sétát terveztünk a Budapesti Állatkertben, hol komoly, hol csapongó beszélgetést. Árnyas ligetesben meg-megállni, a háttérben egy-egy madár felröppen, odébb rövidesen kezdődik a rájaetetés... A vihar azonban bemenekített a házba, melegbarna bútorok közé, a terrárium üvege visszaveri a villámlás fényeit, benne száradt faág és apró műanyag kobra. Persányi Miklós főigazgató nem csak a környezetét, a terveit is jó ízléssel tartja rendben.

BP: Alig akad olyan ember, akit ha megkérdeznek, ne lelkesedéssel mesélne állatkerti emlékeiről. Főigazgatóként nyilván rengeteg szempontot figyelembe kell vennie az üzemeltetéshez. Az Ön részére mi az állatkert?

PM: Állatkert, ahol nyolc napnál tovább mutatnak be vadon élő állatokat a nagyközönségnek. Ez van az EU és a hazai jogszabályban. Egyébként pedig tudomány, gazdászat, művészet, élvezet; ami nekem jobban tetszik.

Szikár megfogalmazások, és ha külön említené valamelyiket, nem lenne meglepő, de így együtt...

Talán szokatlan ennyire racionális alapokra helyezni, de másképp nem megy. Ugyanakkor a legfontosabb mégis az, hogy élvezetes dolgot teremtsünk.

Kell valami csali a közönségnek?

Nem csali kell, különösen nem azért, hogy utána tudományt verjünk a fejükbe. Kíváncsiságból viszont szívesen jönnek az emberek, mert a felnövekvő generációk

meg akarják ismerni a világot, és ez a vágy a legtöbb felnőttben tovább él. Az állatkert sűrítve tartalmazza mindazt, amit a nagyon távol került természetben csak nagy erőfeszítéssel lehetne megszerezni. Az „élvezet” azt is jelenti, hogy a színházhoz, koncerthez vagy a könyvtárhoz hasonlóan értékes élményt nyújtson, miközben szórakoztat is.

Nehéz feladat a könnyed és a komoly műfajt vegyíteni, honnan az ötlet?

Pesten 1866 óta létezik állatkert, de akkor még egészen más karakterrel működött, mint most. Az igazi fejlődés 1908-ban kezdődött, amikor a Székesfőváros átvette, és négymillió aranykorona költséggel – mai értéken kb. húsz-harminc milliárd forint – négy év alatt átépítették. Kitessékelték az alkalmi mutatványosokat, cirkuszosokat, belőlük lett a kert keleti végében a vurstli. A tudományos koncepciót Lendl Adolf zoológus, az első székesfővárosi igazgató alakította ki. Ő találta ki, hogy milyen legyen a kiállítás, milyen állatokat tartsanak. Tisztviselők közül, mérnökök közül létrehoztak

egy városházi bizottságot, és munkájuk mellett kivételes elszántsággal és figyelemmel rendbe hozták a kertet. Amikor 1912-ben megnyílt, játszótéren, mozgóképszínháza és szimfonikus zenekara is volt.

Hogyan szerezték be az állatokat?

Akkor még könnyű volt az élet, feladták a megrendelést állatkereskedőknek, akik Afrikából, vagy máshonnan begyűjtötték, amire szükség volt. A gyűjtemény és a mögötte húzódo szolgáltatás minden időben a közönség igényétől függ. Persze mondhatnánk nekik, hogy menjetek ki a budai hegyekre, vagy a Börzsönybe, de ott nem ugyanazt az élményt kapják. A mostani fő törekvések között látjuk a lehetőséget, hogy az emberek megismerjék, és megszeressék a pusztuló világunkban egyre fogyó vadon élő állatokat, és impulzusokat adjunk, hogyan védjük őket.

A trófea gyűjtő korban hogy lehet rávenni az embereket arra, hogy jelképesen szólva: otthagyják a zsákmányt?

Segítheti egy-egy drámai film, ami a pusztulásról szól, viszont egészen más eljönni ide, belenézni annak a vadnak a szemébe, amely nélkül szegényebb lenne a világ. Éppen most dolgozik nálunk a National Geographic világhírű fotósa, aki a veszélyeztetett állatfajokat fényképezi. Utazik a természetben, a világ állatkertjeiben, képein az állatok a környezet nélkül jelennek meg, a háttér fehér, vagy fekete.

Ahogy a XIX. századi állatatlásokban?

Pontosan. Mintha herbáriumot lapozgatnák, amibe beleragasztották a növényeket. Érdekes érzés olyan állatot látni, amelyikről tudom, hogy összesen négy példány él belőle a világon.

Melyik az?

Mielőtt Joel Sartore eljött hozzánk, Csehországban, Dvur Kralovében fényképezte az északi fehér orrszarvút. Sajnos mind a négy aggastyán már, nincs abban a korban, hogy szaporodhasson. A többi kipusztították az orrvadászok, a szarv értéke súlyban mérve magasabb az aranyénál. Valószínű, hogy néhány év múlva ezek lesznek az utolsó felvételek a fajról.

Lombik, klón, mutáció?

Az elvi lehetőség megvan, de kihalt állatok feltámasztására nincs példa; bár a mamutén erőteljesen dolgoznak a japán tudósok. De ez még inkább fikció, mint valóság.

Végigtekintve a Föld történetén, mindig is pusztultak fajok, és ha eltűnt néhány, idővel keletkeztek újak. Nem ez a világ rendje?

Kétségtelen, hogy a múltban is voltak olyan kihalási események, vulkánkitörés, óriásmeteor vagy kisbolygó-becsapódás, miáltal a fajoknak több mint a fele kihalt. Az élet viszont nagyon találékony. A fő kérdés nem is ez, hanem, hogy a Föld, átalakulása révén mennyiben lesz alkalmas emberek számára, és a Homo sapiens képes lesz-e, s ha igen, mekkora veszteséggel alkalmazkodni akár a saját maga által megváltoztatott környezethez.

Úgy érti, nekünk kell alázatot tanúsítanunk az állatok, növények irányában ahhoz, hogy mi magunk is fennmaradjunk? Mit tehet ezért egy állatkert?

Az együttérzés és tisztelet talán jobb szó. Kétségtelen, hogy globális változási folyamatban vagyunk benne, amelyben egy budapesti állatkert küldetése jóval szerényebb. A mi gyűjteményünk is jelentősen átalakult. Sok állat tartását fel kellett adni, eltűntek a csimpánzok, a medvék, a szarvasok, és tíz éven belül az elefántok is követhették volna őket, egyszerűen azért, mert szociális lényként csordában érzik jól magukat, de nem volt elég helyünk a számukra.

A Vidámpark területeivel viszont jelentősen nőttek a lehetőségek, változhatnak a szempontok.

A jobb hasznosítás fontos eleme a szezonális. Óriási pazarlás egy értékes gyűjteményt egész évben fenntartani, miközben télidőben csak tized annyian látogatják. Páratlan lehetőség a termálenergia bevonása, ugyanis Európa egyik legnagyobb fürdőjének szomszédságában vagyunk, ahol a hőtartalom nagy része száz éve az eget fűti. Ezért arra gondoltunk, hogy létesítünk egy fedett parkot.

A Pannon Park kialakítására gondol?

Igen, arra a kellemes helyre, amelybe a családok a külső időjárási viszonyoktól függetlenül ellátogathatnak. Hatalmas üvegházat képeltünk, nagyon fontos a mérete, hogy aki belép, érezze a teret, és fák is elférjenek benne. Lipcsében és Zürichben már létrehoztak ilyet, óriási sikerrel; tavaly pedig Wrocław-ban, Afrykarium névvel. A minap kaptam levelet az igazgatótól, tudatta, hogy a korábbi hatszáz ezres látogatottság legalább a háromszorosára növekszik, ami a fedett bemutatónak köszönhető.

Mennyiben érinti majd az állatállományt?

Behozhatjuk azokat az állatokat, amelyeket keres a közönség. Nagy halakat, cápákat. Visszatérhetnek a csimpánzok és a gibbonok. A műemlék épületekben lehetetlen kialakítani hatalmas akváriumokat, viszont a szubtrópusi dzsungel szélén lesz helyük, az új elefántházzal együtt.

Egyfajta Jurassic Park?

Lehet annak is csúfolni, de érdekesebb bemutatni, milyen lehetett, vagy lehetne az élet a Városliget térségében. Itt az lesz az egyik mese, hogy ha nem változtak volna az éghajlati viszonyok, milyen környezetben, milyen állatok élhetnének Magyarország területén.

A küldetés mellett nyilván üzleti vállalkozás is; de létezik-e verseny az állatkertek között?

A mi állatkertünk közintézmény, nem célja az üzleti haszon. Nyilván számítanak az újdonságok, de az igazán jó és normális állatkert-vezetők nem konkurenciaviszonyt, hanem hálózatot képeznek, és közösen próbálnak fellépni a globális problémákkal, elsősorban a biológiai sokféleség csökkenésével szemben. Ha ötszáz állatkert összefog, vagy ezer, reális bármelyik állatfaj fenntartása mindaddig, amíg nem jön egy jobb világ, és a faj visszatérhet természetes élőhelyére. Ilyen volt a kardszarvú antilop

visszatelepítése az egyik arab országban. De olyan helyre nem érdemes vinni őket, ahol az emberek még egymást is ölik, nem hogy az állatokat...

Utazgatva a világban volt-e olyan élménye, ami szakmailag és érzelmileg szíven ütötte?

Állatkertészként sok helyen megfordultam, rezervátumban, és szabad területeken. Például Bombayben elvittek a Sanjay Gandhi Nemzeti Parkba, amit a negyed-magyarországnyi városban, egy víztározó körül húzódó erdős foltba ágyaztak. Kőfállal vették körül, az egyik oldalon szarvasok, párducok, a túloldalon pedig a sűrű emberi massa, kunyhók, bódék, a falra tapasztva, szinte fizikailag érezni a nyomást.

A kultúrát nem kilóra mérik, de paradoxonnak tekinthető, hogy a fal egyik oldalán idilli környezetet hoztak létre, a másikon pedig felvetődhet a kérdés: miért nem nekünk?

A pásztor méltán mondhatja, miért a zebra legel ott, az én családom meg haljon éhen? Ezek valóban borzalmas dilemmák.

Leírja a tapasztalatait, az élményeit?

Sajnos nem írom le. Az intézmény menedzselése mellett egyszerűen nincs rá időm. Persze ha valaki azt mondaná, hogy holnap hagyjam abba, és csak írjak és kutassak, avval is boldog lennék.

Azzal, hogy korábbi szakmai karrierjét feladva a Budapesti Állatkert főigazgatója lett, megvalósította gyerekkori álmát; teljesítette, szereti, eredményes. Kell ennél több?

Ebben a munkában nincs megállás. A legfontosabb, hogy az idelátogató milliányi ember hogyan értékeli a munkánkat. Azonnal észreveszik, ha valami nincs rendben. Amikor kimegyek a kertbe, rögzítem, fotózom a teendőket, listám van arról, hogy mi éppen a legrosszabb.

És melyik a legjobb hely most?

Mint együttes létesítmény, a Varázshegy a legkülönlegesebb. Alig lehet hasonlóan nívós természettudományos és interaktív játszóhelyet találni gyerekeknek és felnőtteknek. De a brazil óriás vidrák kifutója is remekül sikerült! És amikor eső után a nagy tavon elúszik az egyik legnagyobb európai pelikán csapat, s a fejünk felett repkednek a szürke gémekek meg a kormoránok, azért az elég jól fest. ●